

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC KINH TẾ VÀ QUẢN TRỊ KINH DOANH**

**NÂNG CAO HIỆU QUẢ HOẠT ĐỘNG CHO VAY ĐỐI
VỚI HỌC SINH SINH VIÊN TẠI CHI NHÁNH NGÂN
HÀNG CHÍNH SÁCH XÃ HỘI TỈNH PHÚ THỌ**

CẨM HÀ TÚ

**LUẬN VĂN THẠC SĨ KINH TẾ
Chuyên ngành: Quản lý kinh tế**

THÁI NGUYÊN 2015

MỞ ĐẦU

1. Tính cấp thiết của việc nghiên cứu đề tài

Sau hơn 9 năm triển khai thực hiện chương trình tín dụng đối với học sinh, sinh viên (HSSV), đến nay đã đạt được những kết quả đáng khích lệ, được Đảng, Chính phủ, đánh giá cao, chính quyền địa phương và đặc biệt là con em hộ nghèo, hộ hoàn cảnh khó khăn đồng tình ủng hộ. Nhà nước đã dành một phần nguồn lực để cung cấp tín dụng ưu đãi cho HSSV thuộc các đối tượng này có cơ hội để được vay vốn học tập, đảm bảo cho mọi người đều có điều kiện tiếp cận dịch vụ giáo dục, góp phần vào sự nghiệp đào tạo nguồn nhân lực có trình độ cho sự phát triển của đất nước. Để vốn tín dụng được truyền tải nhanh chóng kịp thời đến các đối tượng được thụ hưởng, đúng chính sách, tháo gỡ kịp thời những khó khăn, vướng mắc trong quá trình triển khai thực hiện tại địa phương. Mặc dù chi nhánh nói riêng và ngân hàng CSXH nói chung đã có nhiều nỗ lực trong hoạt động cho vay này song phạm vi hoạt động cũng như hiệu quả hoạt động đã nảy sinh nhiều bất cập đòi hỏi cần phải có những giải pháp hữu hiệu nhằm nâng cao hiệu quả tín dụng học sinh sinh viên.

Tuy đã có một vài nghiên cứu về chuyên đề này song thấy rằng việc giải quyết vấn đề còn chưa thỏa đáng và còn cần phải bổ sung cho hoàn thiện. Với những nội dung nêu trên, để nâng cao hiệu quả công cụ tín dụng cho vay HSSV ngày càng phát huy thế mạnh chi nhánh NHCSXH tỉnh Phú Thọ tác giả xin mạnh dạn lựa chọn đề tài : "**Nâng cao hiệu quả hoạt động cho vay đối với học sinh sinh viên tại chi nhánh Ngân hàng Chính sách Tỉnh Phú Thọ**" Nhằm nghiên cứu đề xuất một số giải pháp giải quyết vấn đề trong hoạt động cho vay HSSV có hoàn cảnh đặc biệt khó khăn.

2. Mục tiêu nghiên cứu

- Nghiên cứu cơ sở lý luận và kinh nghiệm thực tiễn về hiệu quả cho vay Học sinh sinh viên của Ngân hàng chính sách xã hội tỉnh Phú Thọ.

- Phân tích thực trạng hiệu quả cho vay Học sinh sinh viên của Ngân hàng chính sách xã hội tỉnh Phú Thọ, chỉ ra thành tựu, hạn chế và nguyên nhân hạn chế.

- Đề xuất một số giải pháp nhằm nâng cao hiệu quả cho vay Học sinh sinh viên tại Ngân hàng chính sách xã hội tỉnh Phú Thọ.

3. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu của luận văn

- Đối tượng nghiên cứu: Là hiệu quả cho vay Học sinh sinh viên của Ngân hàng chính sách xã hội, thông qua phân tích hiệu quả cho vay Học sinh sinh viên dưới tác động của các yếu tố môi trường pháp lý, tổ chức, quản lý, nguồn nhân lực và năng lực sử dụng vốn của các đối tượng hưởng thụ.

- Phạm vi nghiên cứu:

Về không gian: hiệu quả cho vay Học sinh sinh viên của Ngân hàng chính sách xã hội tại tỉnh Phú Thọ.

Về thời gian: thời gian từ năm 2009 đến năm 2011, đề xuất đến năm 2020.

4. Ý nghĩa khoa học của đề tài

- *Về mặt lý luận*: Kết quả nghiên cứu của đề tài sẽ làm rõ thêm cơ sở lý luận và thực tiễn của chương trình cho vay học sinh sinh viên, đồng thời đề xuất các giải pháp có cơ sở khoa học, có tính khả thi để nâng cao hiệu quả hoạt động cho vay đối với học sinh sinh viên tại chi nhánh Ngân hàng Chính sách Tỉnh Phú Thọ .

- *Về mặt thực tiễn*: Đề tài được ứng dụng sẽ góp phần nâng cao hiệu quả cho vay học sinh sinh viên của NHCSXH đồng thời có thể làm tài liệu tham khảo cho các chương trình cho vay tại NHCSXH có các điều kiện tương tự.

5. Bố cục của luận văn.

Cùng với phần mở đầu và kết luận, danh mục tài liệu tham khảo, các phụ lục về điều tra khảo sát, luận văn được kết cấu thành 4 chương.

Chương 1: Lý luận chung về cho vay đối với học sinh, sinh viên của NHCSXH.

Chương 2: Phương pháp nghiên cứu

Chương 3: Thực trạng hiệu quả cho vay HSSV của chi nhánh NHCSXH tỉnh Phú Thọ.

Chương 4: Phương hướng và các giải pháp nâng cao hiệu quả tín dụng cho vay học sinh sinh viên của ngân hàng chính sách xã hội chi nhánh Tỉnh Phú Thọ.

CHƯƠNG 1

LÝ LUẬN CHUNG VỀ HIỆU QUẢ HOẠT ĐỘNG CHO VAY ĐỐI VỚI HỌC SINH, SINH VIÊN CỦA NGÂN HÀNG CHÍNH SÁCH XÃ HỘI

1.1. Cho vay đối với học sinh sinh viên của NHCSXH

1.1.1. Khái niệm và đặc điểm hoạt động

NHCSXH là tổ chức tín dụng của Nhà nước, thực hiện cho vay với lãi suất và các điều kiện ưu đãi, hoạt động vì mục tiêu xóa đói giảm nghèo, ổn định và phát triển kinh tế, xã hội đặc biệt của mỗi quốc gia, hoạt động không vì mục đích lợi nhuận.

Đặc điểm của NHCSXH

Thứ nhất, về nguồn vốn: Nguồn vốn từ ngân sách nhà nước bao gồm vốn điều lệ; vốn cho vay xoá đói giảm nghèo, tạo việc làm và thực hiện các chính sách xã hội khác; vốn trích từ một phần từ nguồn tăng thu, tiết kiệm chi ngân sách các cấp để tăng nguồn vốn cho vay trên địa bàn; vốn ODA được chính phủ giao; vốn huy động gồm (tiền gửi có trả lãi của các tổ chức, cá nhân trong và ngoài nước; tiền gửi của các tổ chức tín dụng Nhà nước bằng 2% tổng số nguồn vốn huy động bằng đồng Việt nam có trả lãi theo thoả thuận; tiền gửi tự nguyện không lấy lãi của các tổ chức, cá nhân trong và ngoài nước; phát hành trái phiếu được chính phủ bảo lãnh, chứng chỉ tiền gửi và các giấy tờ có giá trị khác; tiền gửi tiết kiệm của người nghèo); vốn đi vay gồm (vay từ các tổ chức tài chính, tín dụng trong và ngoài nước; vay tiết kiệm bưu điện, bảo hiểm xã hội Việt nam; vay Ngân hàng nhà nước; vốn nhận uỷ thác cho vay ưu đãi của chính quyền địa phương, các tổ chức kinh tế, tổ chức chính trị-xã hội, các hiệp hội, các tổ chức phi chính phủ, các cá nhân trong và ngoài nước và các loại vốn khác)

Thứ hai, về sử dụng vốn: NHCSXH sử dụng vốn để cho vay các đối tượng như cho vay Hộ nghèo ; Cho vay Học sinh, sinh viên có hoàn cảnh khó khăn đang

học đại học, cao đẳng, trung học chuyên nghiệp và học nghề ; Các đối tượng cần vay vốn để giải quyết việc làm; Các đối tượng chính sách đi lao động có thời hạn ở nước ngoài; Các đối tượng khác khi có quyết định của thủ tướng chính phủ ;Vốn nhận uỷ thác cho vay ưu đãi được sử dụng theo hợp đồng uỷ thác

Thứ ba, về quản lý tài chính của NHCSXH: Theo quyết định 180/2002/QĐ-TTg ngày 19/12/2002 của Thủ tướng chính phủ về việc ban hành quy chế quản lý tài chính đối với NHCSXH thì có một số đặc điểm riêng biệt khác với các Ngân hàng thương mại như sau:

- Ngân hàng CSXH là một tổ chức tín dụng Nhà nước hoạt động không vì mục đích lợi nhuận. Không phải tham gia bảo hiểm tiền gửi, có tỷ lệ dự trữ bắt buộc bằng 0% được miễn thuế và các khoản phải nộp Ngân sách Nhà nước.

- Có trách nhiệm cân đối nguồn vốn và nhu cầu vốn để thực hiện cho vay hộ nghèo và các đối tượng chính sách khác theo kế hoạch do Chính phủ phê duyệt. Việc huy động các nguồn vốn với lãi suất thị trường để cho vay phải đảm bảo nguyên tắc chỉ huy động khi đã sử dụng tối đa các nguồn vốn không phải trả lãi hoặc huy động với lãi suất thấp.

- Hàng năm NHCSXH được nhà nước cấp bù chênh lệch lãi suất và phí quản lý. Mức cấp bù chênh lệch lãi suất hàng năm được xác định trên cơ sở chênh lệch giữa lãi suất hoà đồng các nguồn vốn với lãi suất cho vay theo quy định và phần chi phí quản lý được hưởng.

- Ngân hàng CSXH có trách nhiệm lập và gửi Bộ tài chính kế hoạch tài chính gồm: Báo cáo quyết toán tài chính hàng năm của NHCSXH do chủ tịch Hội đồng quản trị phê duyệt và gửi Bộ tài chính. Việc kiểm toán và xác nhận báo cáo quyết toán tài chính hàng năm của NHCSXH do cơ quan kiểm toán Nhà nước thực hiện. NHCSXH thực hiện chế độ kiểm tra kiểm toán nội bộ, công bố kết quả hoạt động tài chính hàng năm theo hướng dẫn của Bộ tài chính và chịu trách nhiệm về số liệu đã công bố.

1.1.2 Khái niệm về cho vay học sinh sinh viên :

Ở nước ta Chương trình tín dụng học sinh, sinh viên được triển khai thực hiện từ năm 2006 theo Quyết định số: 107/2006/QĐ-TTg, đến khi Quyết định số 157/2007/QĐ-TTg ngày 27 tháng 9 năm 2007 của Thủ tướng Chính phủ được ban hành chương trình này đã được mở rộng cả qui mô, đối tượng thụ hưởng, tốc độ tăng trưởng dư nợ nhanh chóng. Ngoài những đặc điểm chung về tín dụng ưu đãi của Chính phủ đối với hộ nghèo và các đối tượng chính sách khác mà Ngân hàng Chính sách xã hội (NHCSXH) đang triển khai thực hiện, chương trình tín dụng đối với HSSV còn có những đặc điểm mang tính đặc thù nhằm đảm bảo cho vay đúng đối tượng thụ hưởng, kịp thời đáp ứng nhu cầu cho người vay nhưng vẫn tuân thủ các qui định pháp lý, đồng thời giải đáp tháo gỡ kịp thời những khó khăn, vướng mắc tại các địa phương thì đòi hỏi NHCSXH thường xuyên phải nghiên cứu, tham mưu, đề xuất kịp thời chỉ đạo và hướng dẫn đảm bảo chương trình tín dụng này phát huy hiệu quả đáp ứng thông điệp của Chính phủ: *“Không để học sinh sinh viên nào phải bỏ học vì khó khăn về tài chính”*.

Cho vay HSSV là việc sử dụng các nguồn lực tài chính do nhà nước huy động để cho HSSV có hoàn cảnh khó khăn đang theo học tại các trường đại học (hoặc tương đương đại học), cao đẳng, trung cấp chuyên nghiệp và tại các cơ sở đào tạo nghề được thành lập và hoạt động theo quy định của pháp luật Việt Nam vay nhằm góp phần trang trải chi phí cho việc học tập, sinh hoạt của HSSV trong thời gian theo học tại trường bao gồm: tiền học phí, chi phí mua sắm sách vở, phương tiện học tập, chi phí ăn, ở, đi lại.

1.1.3. Đặc điểm cho vay đối với học sinh, sinh viên.

Cho vay HSSV do Ngân hàng chính sách xã hội thực hiện. Ngoài cho vay HSSV, Ngân hàng chính sách xã hội còn thực hiện các hình thức cho vay khác như cho vay giải quyết việc làm, cho vay hộ nghèo, ... Mỗi hình thức này có đặc thù riêng, thể hiện ở bảng sau đây :

Bảng 1.1. Phân biệt các hình thức cho vay của NHCSXH

	Cho vay HSSV	Cho vay hộ nghèo	Cho vay giải quyết việc làm
1.Đối tượng	Học sinh sinh viên	Hộ nghèo	Cơ sở SXKD. Hộ gia đình
2.Phương thức cho vay	Thông qua hộ gia đình, HSSV mồ côi cả cha lẫn mẹ được trực tiếp vay vốn.	Giải ngân để người vay	Trực tiếp đến chủ dự án.
3.Điều kiện vay vốn	Hộ nghèo, cận nghèo, khó khăn về tài chính. -HSSV năm thứ nhất có giấy trúng tuyển. - HSSV năm thứ hai trở đi phải có xác nhận của nhà trường	Hộ nghèo cư trú hợp pháp tại địa phương được UBND xã xác nhận. Tham gia tổ TK&VV. iêu chuẩn hộ nghèo theo quy định của Pháp luật	-Dự án CSSXKD phải có DA vay vốn khả thi, thu hút thêm lao động, tạo việc làm ổn định. Trên 30 triệu đồng phải có tài sản thế chấp. - Đối với hộ gia đình tạo thêm tối thiểu 01 chỗ làm việc mới.
4.Thời hạn cho vay	Tính từ ngày nhận vốn vay đến ngày trả hết nợ được ghi trong hợp đồng.	-Cho vay ngắn hạn 12 tháng. - Trung hạn : 12 tháng đến 60 tháng.	Ngắn hạn, trung hạn, dài hạn
5.Mức cho vay	1000.000 đồng/tháng/học sinh	Tối đa : 30 triệu đồng/1 hộ	- Đối với CSSXKD mức vay tối đa 500

			trở/dự án và không quá 20 triệu đồng/ 1 LĐ thu hút mới. - Hộ gia đình mức vay tối đa không quá 20 triệu đồng/hộ.
6. Lãi suất cho vay.	Trong hạn : 0,65% NQH 130% lãi suất trong hạn.	Trong hạn : 0,65% NQH 130% lãi suất trong hạn.	Trong hạn : 0,65% NQH 130% lãi suất trong hạn.
7. Định kỳ hạn trả nợ, thu nợ, thu lãi tiền vay	Giải ngân kỳ hạn cuối NHCSXH cùng người vay định kỳ hạn trả nợ. - Thu nợ gốc được thực hiện theo phân kỳ trả nợ đã thỏa thuận. -Thu lãi tiền vay tính từ ngày người vay nhận món vay đầu tiên đến ngày trả hết nợ gốc.	Vốn vay phải được hoàn trả đầy đủ cả gốc và lãi theo đúng thời hạn đã cam kết. -Thu nợ gốc trực tiếp tới từng hộ vay tại điểm giao dịch theo quy định - Thu lãi có hai hình thức. Thu gốc đến đâu thu lãi đến đó. Thu lãi theo định kỳ hàng tháng theo biên lai.	-Thu nợ thu nợ trực tiếp từ người vay theo định kỳ khi đến hạn trả nợ do người vay và Ngân hàng thỏa thuận trên hợp đồng. - Thu lãi được thực hiện theo định kỳ hàng tháng.

1.1.3.1. Đối tượng HSSV được vay vốn là học sinh, sinh viên mồ côi cả cha lẫn mẹ hoặc chỉ mồ côi cha hoặc mẹ nhưng người còn lại không có khả năng lao động; học sinh, sinh viên là thành viên của hộ gia đình thuộc Hộ nghèo theo tiêu chuẩn quy định của pháp luật; học sinh, sinh viên là thành viên của hộ gia đình thuộc Hộ gia đình có mức thu nhập bình quân đầu người tối đa bằng 150% mức thu nhập bình quân đầu người của hộ gia đình nghèo theo quy định của pháp luật; học sinh, sinh viên mà gia đình gặp khó khăn về tài chính do tai nạn, bệnh tật, thiên tai, hoả hoạn, dịch bệnh; bộ đội xuất ngũ học nghề theo Quyết định số 121/2009/QĐ-TTg của Thủ tướng Chính phủ; lao động nông thôn học nghề theo Quyết định số 1956/QĐ-TTg ngày 27/11/2009 của Thủ tướng Chính phủ.

1.1.3.2. Phương thức cho vay. Việc cho vay đối với học sinh, sinh viên được thực hiện theo phương thức cho vay thông qua hộ gia đình. Đại diện hộ gia đình là người trực tiếp vay vốn và có trách nhiệm trả nợ Ngân hàng Chính sách xã hội. Trường hợp học sinh, sinh viên mồ côi cả cha lẫn mẹ hoặc chỉ mồ côi cha hoặc mẹ nhưng người còn lại không có khả năng lao động, được trực tiếp vay vốn tại Ngân hàng Chính sách xã hội nơi nhà trường đóng trụ sở.

1.1.3.3. Điều kiện vay vốn : Học sinh, sinh viên đang sinh sống trong hộ gia đình cư trú hợp pháp tại địa phương nơi cho vay. Đối với học sinh, sinh viên năm thứ nhất phải có giấy báo trúng tuyển hoặc giấy xác nhận được vào học của nhà trường. Đối với học sinh, sinh viên năm thứ hai trở đi phải có xác nhận của nhà trường về việc đang theo học tại trường và không bị xử phạt hành chính trở lên về các hành vi: cờ bạc, nghiện hút, trộm cắp, buôn lậu.

1.1.3.4. Thời hạn cho vay. Thời hạn cho vay được xác định = Thời hạn phát tiền vay + Thời gian tìm việc + Thời hạn trả nợ

Thời hạn phát tiền vay: là khoảng thời gian tính từ ngày người vay nhận món vay đầu tiên cho đến ngày HSSV kết thúc khoá học, kể cả thời gian HSSV